

УДК 330.341.1(431)

З.В. ПІЧКУРОВА,
*кандидат економічних наук,
старший викладач
Національного авіаційного університету*

З.І. ГАЛА,
*студент
Національного авіаційного університету*

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НІМЕЧЧИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Пропонована стаття є спробою дослідити позитивний вплив інноваційної діяльності на економічний розвиток Німеччини в умовах глобальної конкуренції.

Ключові слова: інноваційність, інноваційна діяльність, економічний розвиток, глобальна конкуренція, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. В умовах посилення конкурентної боротьби на світовому ринку конкурентоспроможність країни визначається, насамперед, здатністю її економічних суб'єктів продукувати нові ідеї та втілювати їх у високоякісну продукцію і послуги. Зростання обсягів виробництва, розвиток торгівлі та міжнародного обміну технологіями в умовах глобальної конкуренції, обумовлюють необхідність орієнтації на інноваційну складову економічного зростання, що здатна забезпечити будь-якій країні передові позиції на міжнародній арені. Стратегічне значення інноваційного шляху розвитку обумовлює необхідність зосередження уваги на кращих зразках світового досвіду в цій галузі. В зв'язку з цим актуальним є дослідження впливу інноваційної діяльності на економічний розвиток Німеччини, що за Глобальним індексом конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму займає шосте місце і водночас є інноваційним лідером, виявлення основних проблем та перспектив розвитку її інноваційної сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти економічного розвитку Німеччини висвітлені в наукових працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як В. Гутнік, Р. Клапхам, М. Орт, М. Павлов, М. Пугачова, О. Сидорова, Г. Сокольніков, К. Фліссак, Ю. Хромушина, Й. Яннінг та ін. Водночас існує об'єктивна необхідність дослідження впливу інноваційного чинника на розвиток економіки Німеччини в умовах глобальної конкуренції, виділення факторів успіху та основних проблем країни у сфері інноваційної діяльності.

Метою дослідження є визначення ролі та значення інноваційної компоненти економічного розвитку Німеччини в сучасних умовах шляхом дослідження стану інноваційної сфери та виявлення основних перспектив і напрямів її розвитку з метою підвищення конкурентоспроможності економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Протягом останніх десятиліть Федеративна Республіка Німеччина позиціонує себе як країна з високими показниками інноваційності, чому здебільшого сприяють заходи в межах реалізації основних засад її державної політики у сфері інноваційної діяльності. Визначальну роль інноваційної складової для економічного зростання та встановлення лідерських позицій у глобальному економічному просторі підтверджує стрімкий розвиток Німеччини після Другої світової війни, який поряд із заходами щодо післявоєнної відбудови економіки країни був також зумовлений державною підтримкою інноваційної діяльності.

Незважаючи на те, що на сучасному етапі розвитку світової торгівлі країна походження не відіграє такої визначальної ролі при виборі товару, як раніше, словосполучення «made in Germany» («зроблено в Німеччині») сприймається як еталон якості, технологічних переваг та символ інновацій і викликає високу довіру у споживачів різних країн. За одностайною думкою міжнародних експертів з США, Йємену, Китаю, Японії та Нідерландів, які є торговельними партнерами Німеччини, продукція з позначкою «made in Germany», незважаючи на її іноді досить високу вартість, асоціюється сьогодні в усьому світі з високою якістю, надійністю, сучасним технологічним рівнем та оригінальністю ідей, забезпеченими, в першу чергу, інноваційними розробками, що наділило німецьких виробників основними перевагами на світовому ринку, дозволило їм завоювати беззаперечну репутацію та зайняти конкурентні позиції на міжнародній арені. Сьогодні усім відомі винаходи німецьких вчених та дослідників різних часів, які мали визначальне значення не лише для світового розвитку, але й для суспільного прогресу. Перша у світі листова офсетна друкарська машина, штучний інсулін, технологія «PAL» для кольорового телебачення, чіп-карти, подушка безпеки, технологія «Flash», що використовується у магнітно-резонансній томографії, найшвидший у світі комп'ютерний томограф «SOMATOM Sensation 64», технологія аудіокомпресії, втілена у сучасні MP-3 плеєри, орбітальні телескопи «Herschel» та «Planck» – це лише деякі з найбільш відомих інноваційних розробок німецького походження.

Водночас загострення конкуренції на світовому ринку, що супроводжується поглибленням кризових явищ в економіці країн світу, викликає необхідність пошуку шляхів сталого розвитку і змушує зосередити увагу на інноваційній діяльності, яка здатна не лише стабілізувати економічну ситуацію, але й створити всі умови для стрімкого економічного зростання. Незважаючи на те, що Німеччина, на думку міжнародних експертів, зберігає за собою статус «локомотиву європейської економіки» та інноваційної держави, сьогодні негативні наслідки боргової кризи в деяких країнах єврозони суттєво позначаються на її макроекономічних показниках. Економічний розвиток Німеччини на фоні рецесії окремих країн Європи останнім часом зазнає більшого впливу від їх фінансової нестабільності, яка несе в собі потенційні ризики і дає підстави робити припущення щодо можливого уповільнення темпів зростання німецької економіки. В цьому контексті, нові можливості для економічного розвитку ФРН слід шукати в підтримці та стимулюванні інноваційної діяльності, яка здатна вивести країну на новий рівень технологічного розвитку, що дозволить посилити конкурентні переваги та підвищити попит на її продукцію на світовому ринку.

В останньому кварталі 2011 р. відбулось падіння ВВП Німеччини на 0,5% порівняно із третім кварталом того ж року [1]. Причиною цього стало загострення кризи у єврозоні. І хоча за рік ВВП країни зріс на 3%, порівняно з 2010 р., за прогнозами уряду у 2012 р. очікується зростання ВВП на 1%, а на думку експертів Федерального банку, – лише на 0,6 % [1]. Разом з тим американське рейтингове агентство «Standard&Poors» (S&P), яке в січні 2012 р. знизило рейтинг дев'яти країн єврозони, серед яких, зокрема, такі країни, як Франція та Австрія, прогнозує збереження за Німеччиною своїх позицій навіть у разі можливої рецесії [2].

Те, що сьогодні Німеччина утримує на світовій арені позиції потужного експортера, пояснюється, насамперед, тим, що країна не здійснювала переорієнтацію на сферу послуг та фінансовий сектор, а продовжила робити основний акцент на реальну економіку, засновану на промисловому виробництві, у якому вона має значні переваги і яке спирається на інновації. Основну роль у виведенні економіки Німеччини з кризи продовжує відігравати зовнішня торгівля, за показниками якої країна виступає одним із найбільших експортерів у Європі. На залежність економіки ФРН від обсягів експорту вказує те, що він ста-

новить 1/4 всіх надходжень країни [3]. Цей показник підтверджує здатність німецької продукції, здебільшого завдяки її високому рівню інноваційності, задовольнити попит іноземних споживачів.

За таких умов важливим завданням для Німеччини в умовах глобальної конкуренції та загострення кризових явищ у світовій економіці є, на нашу думку, пошук способів підвищення рівня інноваційності власної продукції, передусім в тих галузях, які становлять основу її експорту, в структурі якого простежується спрямованість на 4 основні галузі промисловості. Це, насамперед, автомобіле- та машинобудування (включаючи приладобудування), продукція хімічної промисловості, електротехніка та ІТ-технології. В структурі експорту ФРН на продукцію машин та транспортного устаткування припадає 44,5%, хімічної промисловості – 15,3%, інші промислові товари та готові вироби – 21,6% [4]. Сьогодні близько 30% всіх витрат підприємств на НДДКР припадає на автомобільну промисловість [5], що виробляє найбільшу частку інноваційної продукції. Водночас динамічний розвиток автомобілебудування у світі змушує автовиробників ФРН активно працювати над створенням інноваційної продукції у цій галузі з метою підвищення її конкурентоспроможності.

За рейтингом найбільш інноваційних країн світу (2011), Німеччина зайняла 12 місце зі 100 країн та піднялась на чотири сходинки порівняно із минулим роком [6]. Дослідити основні параметри, що визначають ступінь інноваційності економіки, дає можливість шкала оцінки інноваційної діяльності країн – членів Європейського Союзу Ради Європи, яка встановлює відносний середній показник, що виражає середнє значення за основними показниками параметрів інноваційності економік країн ЄС (EU27=100). Зазначена шкала (рис. 1) демонструє основні напрями інноваційного розвитку ФРН, що перевищують відносний середній показник цієї шкали, зокрема: спільні міжнародні науково-дослідні розробки, патентна активність за Договором про патентну кооперацію, кількість докторів наук, науково-дослідні витрати в бізнес-секторі тощо.

На сьогодні до ключових факторів інноваційного розвитку Німеччини можна віднести гармонізовану урядову політику у сфері інноваційної діяльності, комфортні умови для науково-дослідної діяльності, що забезпечуються та підтримуються завдяки наявній розгалуженій інфраструктурі інноваційної діяльності та потужному технічному забезпеченню, високий рівень витрат на науково-дослідні роботи, безкоштовну освіту тощо. Сприятливий інноваційний клімат в Німеччині пов'язаний також із досконалою законодавчою базою, яка детально регламентує діяльність усіх ланок інноваційної сфери від навчальних закладів до інноваційних підприємств, та наявності спрощеної системи реєстрації винаходів, що підтримує патентну активність в країні на високому рівні. Основні напрями інноваційного розвитку країни втілені у змісті Стратегії високих технологій («High-Tech Strategy»), що була затверджена Федеральним Урядом у серпні 2006 р. [8]. Головним завданням Стратегії визначено об'єднання ключових агентів, залучених до інноваційної сфери, навколо спільної ідеї – створення передового, висококонкурентного ринку, інтенсифікація співробітництва між науковою сферою та промисловістю та продовження удосконалення загальних умов щодо впровадження і реалізації інновацій.

До основних інституцій, які забезпечують сприятливе інноваційне середовище в Німеччині, можна віднести: «Німецьке науково-дослідне товариство» (DFG), «Товариство із сприяння наукам ім. Макса Планка» (MPG), «Товариство із сприяння прикладним наукам ім. Фраунгофера» (FhG), «Товариство ім. Гельмгольца» (HGF), «Науково-дослідне товариство ім. Лейбніца» (WGL), федеральні інститути у сфері досліджень та розробок, інститути робітничого об'єднання індустріальних науково-дослідних альянсів «AiF», земельні інститути у сфері НДДКР, інститути в сфері галузевих НДДКР, академії, ВНЗ, дослідні лабораторії підприємств, громадські установи, бібліотеки тощо. Окрім того,

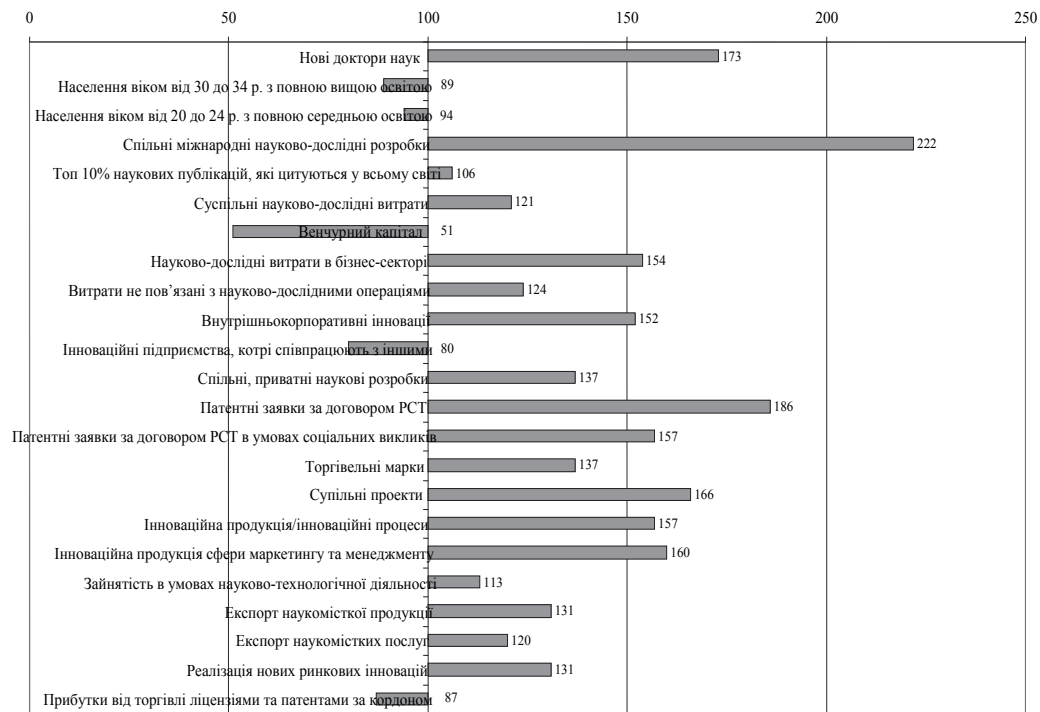

Рис. 1. Шкала інноваційності ФРН (2011)

Джерело: «Innovation Union Scoreboard 2011. The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation» [7].

існують патентні агентства, яких у ФРН налічують 27, спеціальні програми підтримки інноваційних проектів «EXIST» та конкурси на визначення передових інноваційних кластерів, переможці яких отримують на розвиток проектів в середньому 600 млн євро. Все це в сукупності не тільки сприяє зростанню економіки країни, а й підвищенню рівня і якості життя населення, перетворюючи країну на пункт еміграції робочої сили з усього світу.

Узгоджена співпраця закладів вищої освіти, дослідних установ та підприємств, які частіше за все об'єднуються за географічною ознакою та виробничою спеціалізацією в кластери, є відмінною особливістю інноваційної діяльності ФРН. Прикладом такої співпраці може слугувати підприємство «SpheroTec GmbH», яке було створено як дочірню філію при Мюнхенському університеті, на базі якого проводилось тестування нового методу лікування онкологічних захворювань, безпосередньо ж реалізацією високотехнологічної інновації займалося підприємство при ВНЗ. Завдяки кластерам відбувається взаємовигідне співробітництво, за якого технології одразу після розробки залучаються в оборот підприємства, яке втілює їх на базі свого виробництва, випускаючи конкурентоспроможну продукцію, або надає їх на тимчасове або довічне користування на умовах лізингу, ліцензії чи іншої форми науково-технологічного обміну. Створення кластерів в галузі високих технологій сьогодні забезпечується державною підтримкою і фінансується не лише з регіональних, але й за рахунок федеральних джерел.

В умовах глобальної конкуренції кластерний підхід до організації бізнесу є одним з найбільш ефективних способів підвищення рівня конкурентоспромож-

ності економіки країни. Дослідження спеціалізації німецьких кластерів дозволяє зробити висновок про їх спрямованість переважно на ті галузі, що характеризуються високою здатністю до інновацій. Такий підхід дозволить Німеччині в найближчій перспективі підвищити конкурентоспроможність продукції в таких галузях, як машинобудування, електроніка, біотехнології та біоресурси, нафтова промисловість, газова промисловість, хімічна промисловість, фармацевтична галузь, та забезпечити їх високу доходність. Особливої уваги заслуговує використання кластерного підходу в автомобілебудуванні, яке повністю забезпечене виробництвом комплектуючих на території Німеччини саме завдяки кластеризації.

Відмітною рисою економіки Німеччини є висока інноваційна здатність малих та середніх підприємств, які зарекомендували себе одним із основних чинників стабільності німецької економіки. Доля малого та середнього бізнесу складає більш ніж 90% усіх німецьких підприємств, в ньому зайнято 65% всіх працівників [9]. На малих та середніх підприємствах, які вважаються фундаментом німецької економіки, зайнята найбільша кількість працівників (більше 25 млн) [5].

Одним із визначальних факторів інноваційного розвитку Німеччини, як і будь якої іншої країни, є інвестиційний чинник, ефективний вплив якого підтверджується окупністю інвестицій, спрямованих на підтримку інноваційного потенціалу країни. Характерними рисами інноваційної сфери Німеччини є високий рівень інвестиційної підтримки, розгалуженість джерел фінансування та значні обсяги інвестиційних ресурсів, серед яких не останнє місце займають іноземні інвестиції. Високий науково-технічний потенціал Німеччини, розвинута інфраструктура, кваліфікований персонал, визнаний рівень німецьких вчених, інженерів, а найголовніше – інвестиційна привабливість держави, завдяки цілеспрямованій економічній політиці німецького уряду, перетворюють країну на головний об'єкт іноземних інвестицій в інноваційні проекти [10, с. 59].

У 2011 р. загальна сума витрат на НДДКР становила 69,5 млрд дол. США [11]. При цьому державні асигнування складають 28,4% (19,7 млрд дол. США) від загальної суми витрат на НДДКР та реалізацію проектів інноваційного розвитку країни [12]. Щодо приватного сектора, то саме тут проявляється ще одна з особливостей інноваційної економіки ФРН, яка полягає у значній зацікавленості не тільки вітчизняних суб'єктів господарювання, зокрема концернів, венчурних фондів та бізнес-ангелів, але і закордонних партнерів у тісній співпраці з інституціями, що займаються науково-технологічними розробками. Надходження приватного сектора складають 46,7 млрд дол. США (67,3% загальної суми витрат на НДДКР) [12]. Іноземні інвестиції в інноваційну сферу Німеччини становлять 2,7 млрд дол. США, що дорівнює 4% від загальної суми витрат на НДДКР [12].

На сьогодні загальна сума витрат на НДДКР складає 2,3% від ВВП країни (для порівняння – середній показник серед країн «Великої сімки» (з урахуванням Німеччини) становить 2,08% від ВВП країн) [11]. Разом з тим серед десяти найбільш конкурентоспроможних країн, визначених за Глобальним індексом конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму, за рівнем витрат на НДДКР Німеччину випереджають Швеція, Японія, Фінляндія, США та Данія (табл. 1). Крім того, витрати на НДДКР Німеччини у 2011 р. зменшились на 0,1% порівняно з попереднім роком. Проте, відповідно до цілей Лісабонського договору ЄС 2009 р., Федеральний Уряд ФРН має намір збільшити ці витрати до 3% від ВВП [13].

За показником кількості виданих патентів на 1 млн населення, що є одним із важливих індикаторів інноваційної активності країни, Німеччина займає п'яте місце у світі після Японії, Південної Кореї, США та Швеції [15]. За даними Управління патентів і торгових марок США, Німеччина протягом остан-

ніх п'яти років утримує третє місце у світі серед країн – лідерів патентної активності. Так, у загальній кількості патентів, виданих патентними відомствами країн світу, частка ФРН становить 5,57% (3-тє місце у світі після США та Японії, частки яких дорівнюють, відповідно, 49,5% та 19,2%). Однак, незважаючи на високі показники патентної активності Німеччини, нові тенденції світового розвитку, пов'язані, зокрема, із стрімким розвитком країн – «нових технологічних лідерів», можуть радикально вплинути на її місце в рейтингу інноваційних країн, що є вагомим аргументом на користь подальшої орієнтації країни на розвиток інноваційної діяльності.

Таблиця 1

Витрати на НДДКР найбільш конкурентоспроможних країн світу

Країна	Місце в рейтингу конкурентоспроможності ВЕФ		Втрати на НДДКР від ВВП країн (%)		
	2011–2012	2010–2011			
			2009	2010	2011
Швейцарія	1	1	2,3	2,3	2,3
Сінгапур	2	3	2,4	2,2	2,2
Швеція	3	2	3,4	3,3	3,3
Фінляндія	4	7	3,2	3,1	3,1
США	5	4	2,7	2,8	2,7
ФРН	6	5	2,4	2,4	2,3
Нідерланди	7	8	1,6	1,6	1,6
Данія	8	9	2,4	2,4	2,4
Японія	9	6	3,4	3,3	3,3
Великобританія	10	12	1,7	1,7	1,7

Джерело: складено на основі даних: «The Global Competitiveness Report 2011–2012» [14], «2011 Global R&D Funding Forecast» [11].

Незважаючи на високий інноваційний потенціал Німеччини та ефективну політику Федерального Уряду в цій сфері, країна має також ряд проблем, що є перепонами на шляху зміцнення її конкурентних позицій на світовому ринку. До основних недоліків інноваційної системи Німеччини можна віднести: дефіцит наукових кадрів, що супроводжується швидким старінням населення, нерівномірний економічний розвиток регіонів, нерозвиненість венчурного бізнесу, відсутність законодавчого регулювання інноваційної діяльності у сфері нанотехнологій, недостатній рівень взаємодії науки і бізнесу та розвитку перспективних технологій (біо-, нано-, інформаційних та високих технологій) тощо. З метою часткового вирішення проблем інноваційної сфери, 14 липня 2010 р. Федеральним урядом була затверджена Стратегія високих технологій для Німеччини до 2020 року. Зокрема пріоритетними завданнями Стратегією визначено: покращання умов інноваційної діяльності для новостворених, малих та середніх підприємств, охорону інтелектуальної власності, збільшення обсягів фінансування інноваційної діяльності, розвиток високих технологій у сфері охорони клімату, енергетики, охорони здоров'я, харчування, мобільності, безпеки та комунікації шляхом координації зусиль найкращих кластерів, інноваційних малих та середніх підприємств, інноваційних альянсів [16].

Висновки. Незважаючи на те, що припущення німецьких аналітиків та міжнародних експертів щодо основних макроекономічних показників Німеччини на наступні декілька років суттєво відрізняються, вочевидь можна стверджувати, що багато в чому вони будуть залежати від зовнішніх факторів. Враховуючи все вищевикладене та спираючись на основні пріоритети розвитку Німеччи-

ни, визначені Стратегією високих технологій до 2020 року, слід зазначити, що в умовах глобальної конкуренції та значного впливу на розвиток німецької економіки наслідків світової економічної кризи визначальним фактором її економічного зростання має стати інноваційна складова.

Зростання попиту на інноваційну продукцію на світовому ринку обумовлює необхідність подальшої орієнтації Німеччини на створення нових розробок та їх втілення у високоякісну продукцію та послуги з метою їх реалізації на вже освоєних та нових ринках. В зв'язку з цим в умовах глобальної конкуренції надзвичайно актуальним стає питання виходу Німеччини на нові ринки, а особливо – на ринки країн, що швидко розвиваються і мають широке коло потенційних споживачів. Цей спосіб збільшення обсягів експорту є швидким та ефективним завдяки тому, що передбачає не пошук нових ідей, а пристосування вже існуючого інноваційного продукту до нових ринків, створення на його основі товару, що відповідає їх потребам.

Запорукою економічного зростання Німеччини також повинна стати орієнтація на втілення перспективних розробок в галузі нано-, біо-, та інформаційних технологій у виробництво саме тієї продукції, яка визначає експортні переваги цієї країни. Водночас серед завдань щодо підтримки інноваційної активності в Німеччині особливо актуальними сьогодні є: формування законодавчої бази з регулювання інноваційної діяльності в галузі нанотехнологій, створення системи стимулів наукової та освітньої діяльності з метою підготовки кваліфікованих кадрів та їх залучення до інноваційної діяльності, підвищення якості наукових розробок та проведення подальшої роботи щодо створення сприятливих умов підприємницької діяльності.

Список використаної літератури

1. Економіка Німеччини припинила зростання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua/ukr/order/?id=1069192>
2. S&P пообіцяло зберегти найвищий рейтинг Німеччини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://news.dt.ua/ECONOMICS/sp_roobitsyalo_zberegti_nauvischiy_reyting_nimechchini-95781.html
3. Офіційний сайт статистичних даних по міжнародній торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/germany/gdp>
4. Офіційний сайт статистичних даних ЮНКТАД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.unctad.org/en/docs/tdstat35_en.pdf
5. Германия. Факты [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/ru/economy/main-content-06/strong-sectors-in-industry-and-service-providers.html>
6. The Global Innovation Index 2011 [Електронний ресурс] / The Business School of the World. – Режим доступу: http://www.globalinnovationindex.org/gii/GII%20COMPLETE_PRINTWEB.pdf
7. Innovation Union Scoreboard 2011. The Innovation Union's performance scoreboard for Research and Innovation // 7 February 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.proinno-europe.eu/inno-metrics/page/germany>
8. Офіційний сайт Міністерства Освіти та Досліджень ФРН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bmbf.de/en/14397.php>
9. Мартин Орт. Германия на подъеме [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.magazin-deutschland.de/ru/wirtschaft/unternehmen-und-branchen/artikelansicht/article/deutschland-im-aufschwung.html>
10. Хромушина Ю.А. Инвестиции и инновационное развитие экономики Германии в процессе информатизации общества // Успехи современного естествознания. – 2008. – № 8. – С. 58-59.
11. 2011 Global R&D Funding Forecast [Електронний ресурс] / «Battelle – The Business of Innovation». – Режим доступу: <http://www.battelle.org/aboutus/rd/2011.pdf>

12. Federal Ministry of Education & Research – Research Landscape [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kooperation-international.de/en/deutschland/themes/international/fub/laender/research-education-landscape/research-landscape/>

13. The Lisbon amending the Treaty on European Union and The Treaty establishing the European Community [Електронний ресурс] / An analysis of the development of R&D expenditure at regional level in the light of the 3% target. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/kina24050enn.pdf

14. The Global Competitiveness Report 2011-2012 [Електронний ресурс] / World Economic Forum. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_CompetitivenessIndexRanking_2011-12.pdf

15. Patents granted statistics – countries compared – Nation Master [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nationmaster.com/graph/eco_pat_gra-economy-patents-granted

16. Карстен Хайнц. Как быть с инновациями? Опыт Германии // Материалы круглого стола «Федеральная и региональная политика по поддержке инноваций бизнеса». – 30 сентября 2011 года. – г. Москва [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pprog.ru/heinz.pdf>

Данная статья является попыткой исследовать позитивное влияние инновационной деятельности на экономическое развитие Германии в условиях глобальной конкуренции.

Ключевые слова: инновационность, инновационная деятельность, экономическое развитие, глобальная конкуренция, конкурентоспособность.

This article is an attempt to research the positive impact of the innovative activity on the economic growth of Germany in the global competition.

Key words: innovativeness, innovative activity, economic growth, global competition, competitiveness.

Надійшло до редакції 5.04.2012.